

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Vlietmanstraat 7-9 (Izegem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021C67
Maart 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein.....	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren.....	12
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.4	Assessmentrapport.....	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied.....	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken.....	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	20
1.4.2.1	Landschappelijke situering	20
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	24
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie.....	25
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	26
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	27
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden.....	27
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	34
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	35
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	38
1.5	Synthese.....	41
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 5: Huidige toestand van het projectgebied (bron: opdrachtgever).	18
Figuur 6: Sloopplan (bron: opdrachtgever).	19
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 11: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).	23
Figuur 12: Lager gelegen laad- en loszone (bron: opdrachtgever).	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	26
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).	27
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 met aanduiding van het recent uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen een straal van 1 km (Bron: Geopunt).	33
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	36
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	36
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	37

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	40
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	40

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

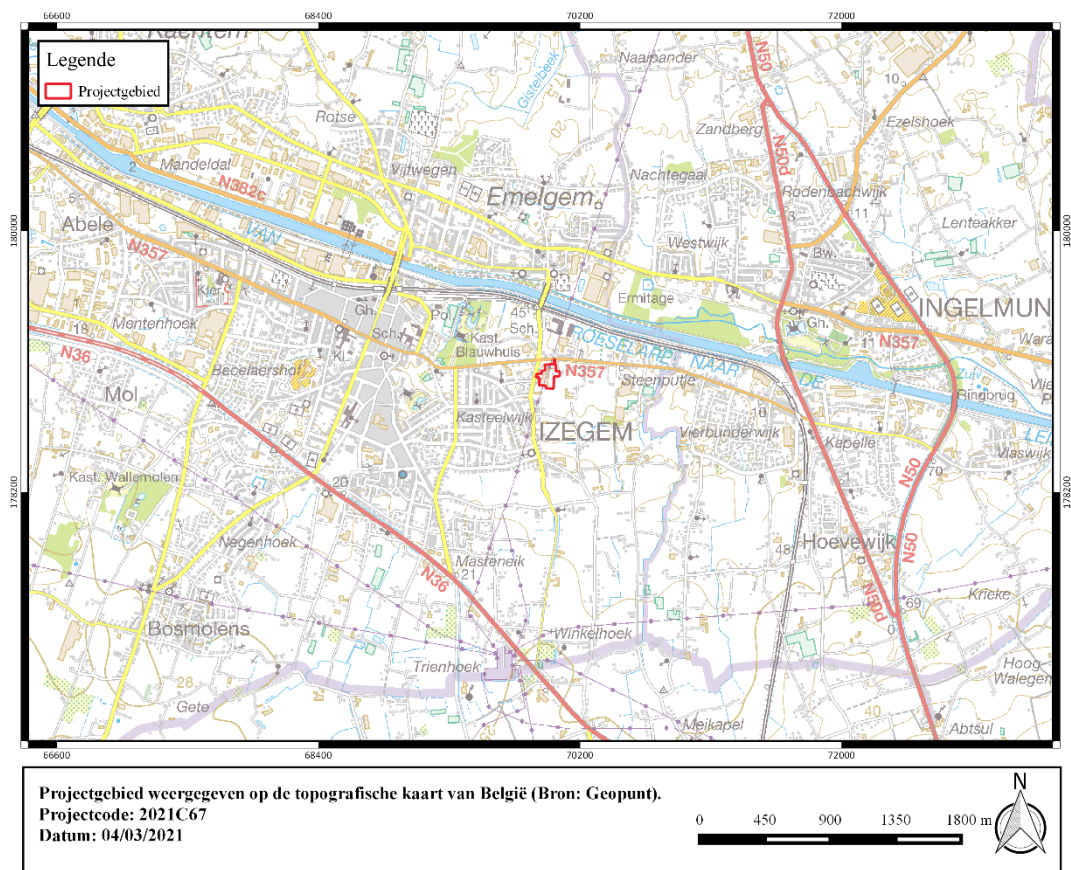
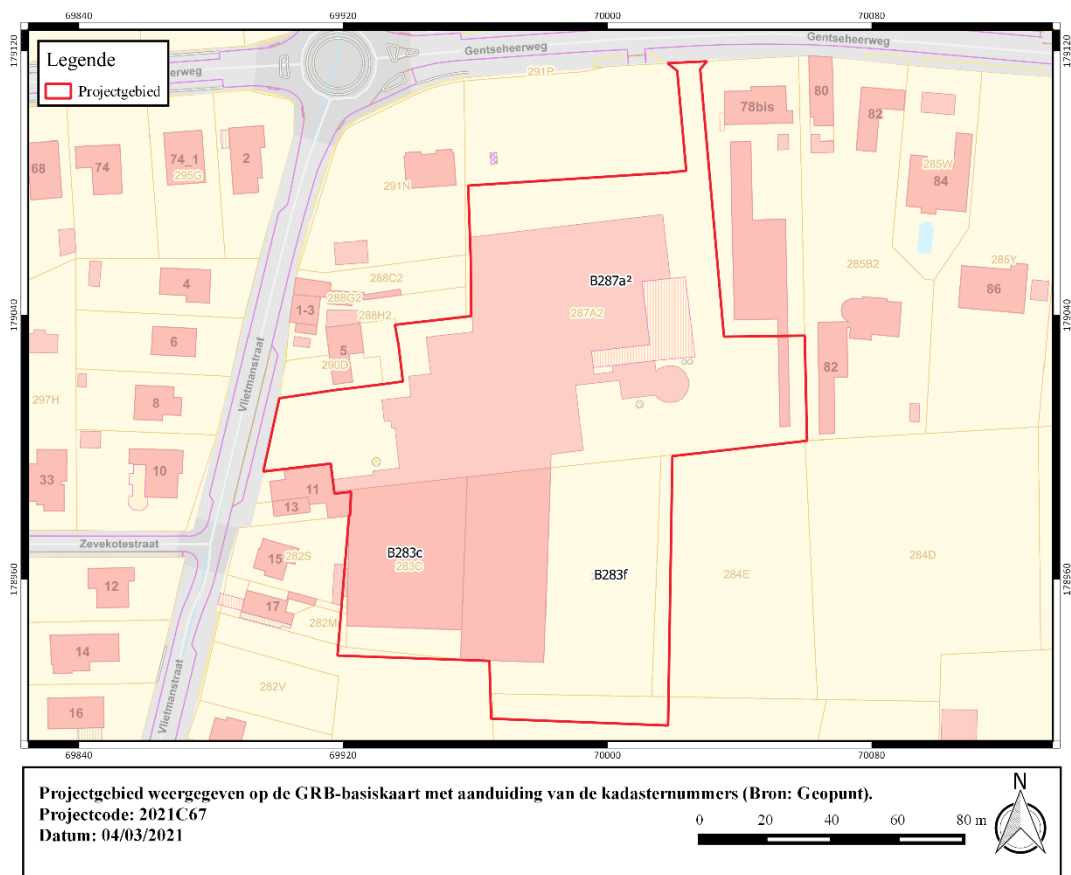
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Izegem
	Deelgemeente	/
	Postcode	8870
	Adres	Vlietmanstraat 7-9 8870 Izegem
	Toponiem	Vlietmanstraat 7-9
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 69777 Y _{min} = 178877 X _{max} = 70172 Y _{max} = 179151
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Izegem, Afdeling 3, Sectie B, nr's 287a ² , 283c, 283f Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksoopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woongebied, deels in een zone bestemd als agrarisch gebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1,63 ha, vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk of juridisch, economisch of maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Vlietmanstraat 7 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

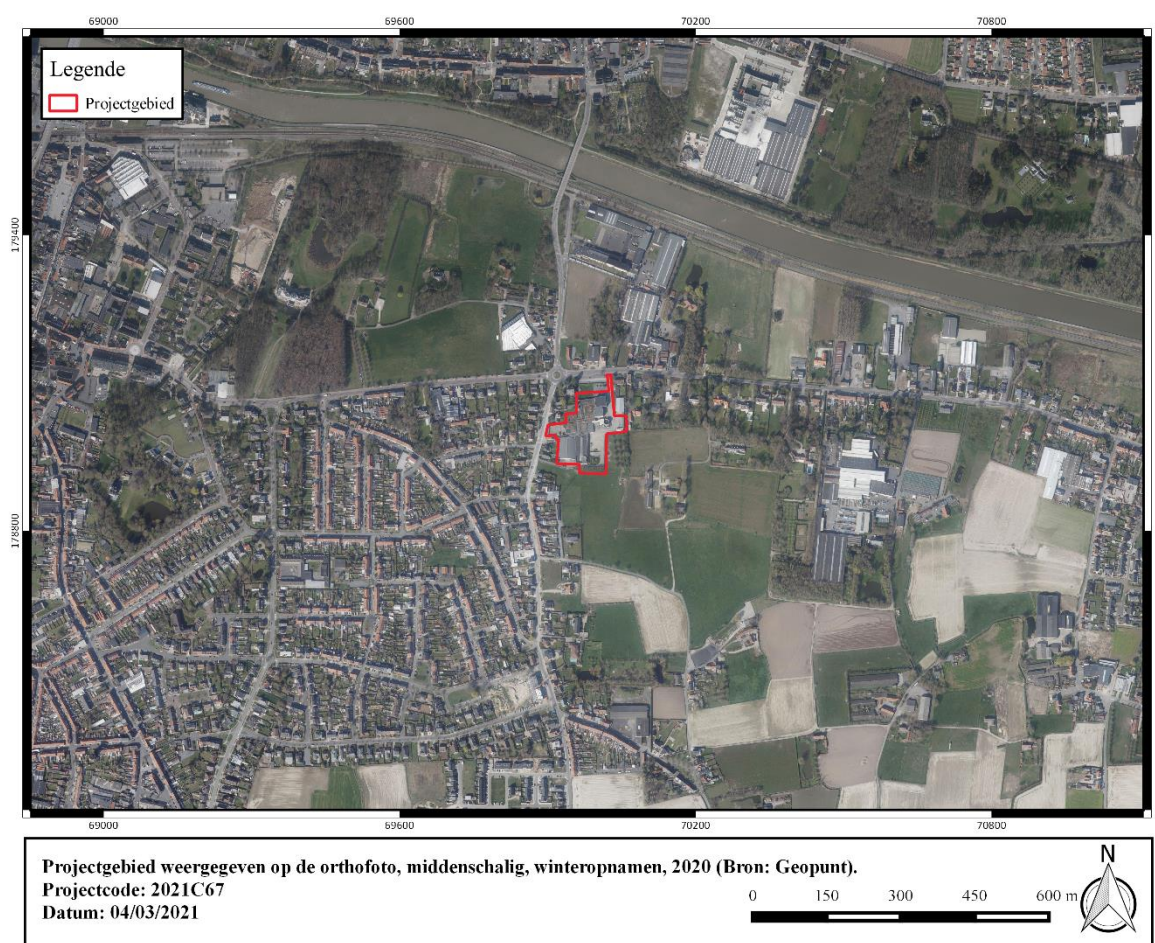

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Izegem, in de provincie West-Vlaanderen. Izegem is gelegen in het zuidoosten van West-Vlaanderen, in het centrum van de Mandelvallei. De stad maakt deel uit van de industriële Mandelas aan het kanaal Roeselare-Leie. De Mandel vormt in het noorden de grens met Emelgem en Kachtem; in het zuiden grenst Izegem aan de gemeenten Ledegem en Lendelede. In het westen vormt de autosnelweg A 17 de grens met Roeselare.µ

Het plangebied grenst ten noorden aan de Gentseheerweg en sluit ten westen aan bij de Vlietmanstraat. De gekanaliseerde Mandel situeert zich ca. 300 meter ten noorden. De stadskern van Izegem (Markt) is ca. 650 meter ten zuiden gelegen.

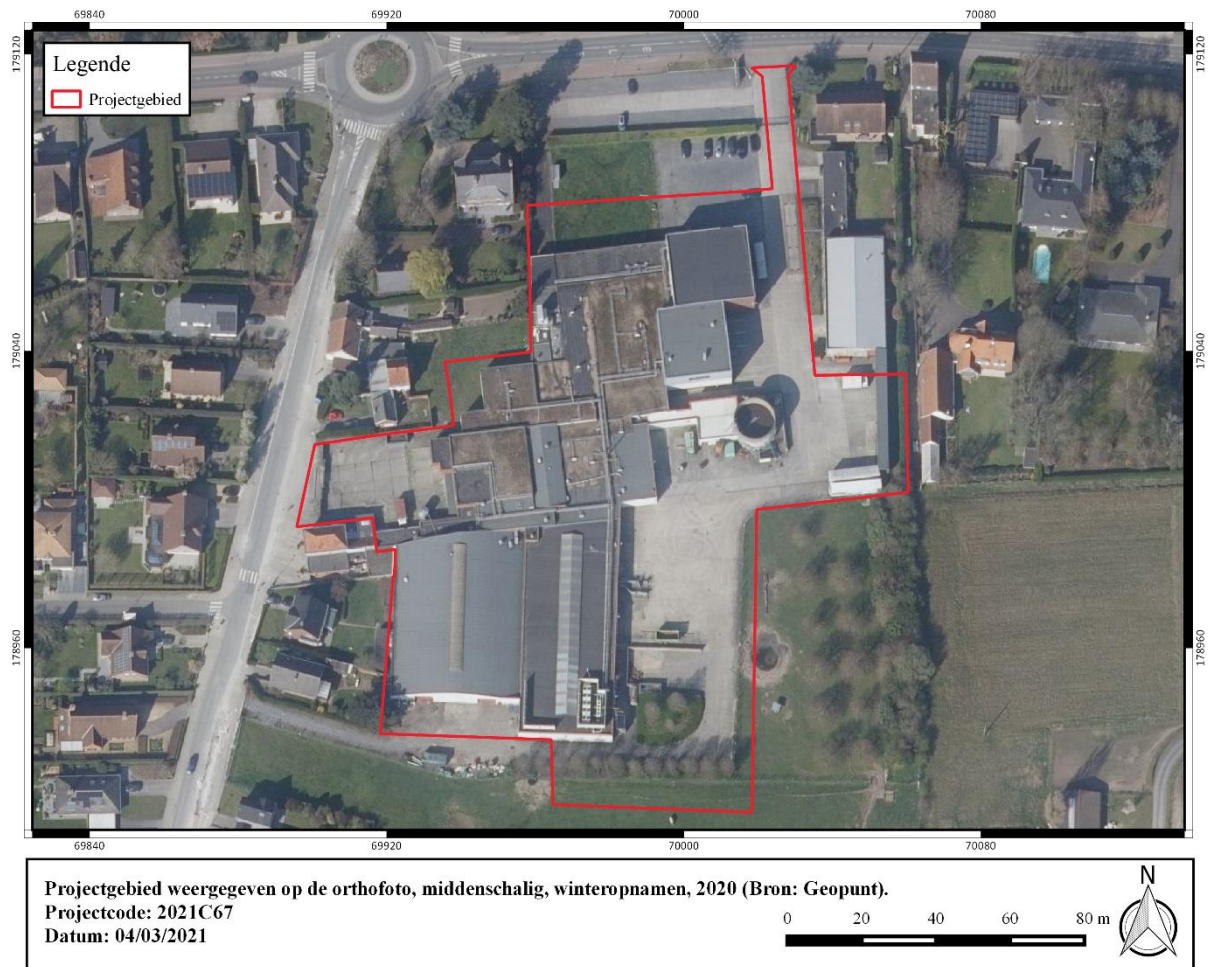

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 1,63 ha. Op heden is ca. 7500 m² van het terrein bebouwd. In het zuidelijk terreindeel is een grasstrook aanwezig. Ook in het noorden situeert zich een stukje groenzone. De rest van het terrein is verhard. De bebouwing binnen de projectgrenzen betreft een voormalig slachthuis.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

Figuur 5: Huidige toestand van het projectgebied (bron: opdrachtgever).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de sloop van het gebouwenbestand binnen de projectgrenzen. Alle gebouwen worden gesloopt en de funderingen worden uitgebroken, ook de bestaande verharding wordt verwijderd. Na de sloopwerken wordt het volledige terrein genivelleerd en bouwrijp gemaakt. De afwerking van het terrein gebeurt in steenslag.

Figuur 6: Sloopplan (bron: opdrachtgever).

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.2.1 Landschappelijke situering

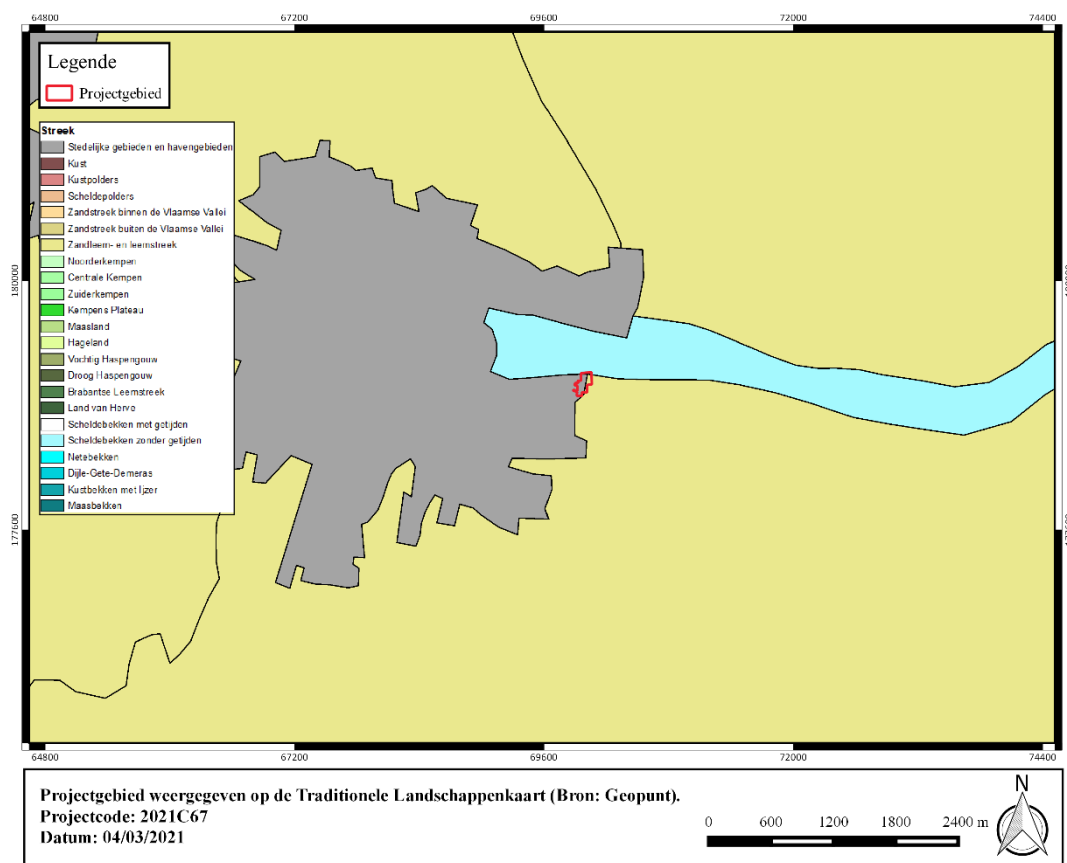
Het plangebied is gelegen in het Scheldebekken zonder getijden.

Het projectgebied situeert zich op het Weichseliaan terras van de subsequente Mandelvallei. De Mandelvallei vormt het overmaatse (500 à 700 m brede) subsequente zijdal van het Leiedal tussen Oostrozebeke en Roeselare. Aan de voet van de zeer afgevlakte dalflanken kan men zandige laagterrasresten herkennen, gelegen op een hoogte van ca. 17 m TAW. Meer centraal ligt de iets lager gelegen, meer kleiige dalbodem van de holocene vallei. Die alluviale vlakte waarin de kleine rivier stroomt, ligt op +14 à +15 m, heeft een gemiddelde breedte van hoogstens 200 m en helt zeer langzaam naar het oosten. Ze vertegenwoordigt het deels opgevulde holocene dal dat zich in de zandige opvulling van het boven-pleistocene dal ingesneden had. De pleistocene vallei die dit dal onderligt is diep ingesneden in de Ieperiaanklei (klei van Kortrijk).

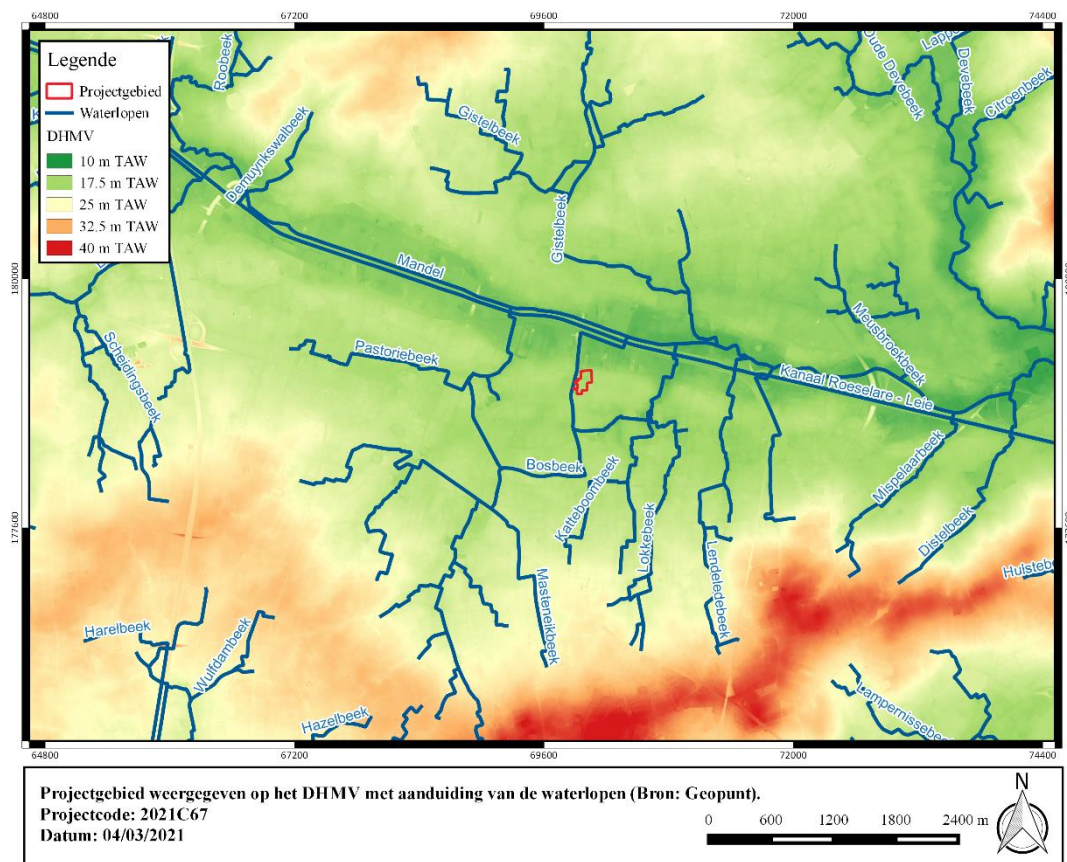
Precies ten westen van het plangebied stroomt het noord-zuid georiënteerde tracé van de Bosbeek. De rivier heeft zich niet duidelijk ingesneden in het landschap. Het ontbreken van een duidelijke beekvallei doet vermoeden dat de waterloop - althans in de omgeving van het plangebied - van antropogene oorsprong is. De valleien van de Pastoriebeek (ca. 700 meter ten westen van het plangebied) en de Katteboombeek (ca. 800 meter ten oosten) zijn wel duidelijker ingesneden in het oppervlak. Ten zuiden van het plangebied situeert zich de Rug van Lendeledde die oostelijke uitlopers heeft naar het Hoogland van Hulste. Deze centrale heuvelrug vormt de waterscheidingslijn tussen het Leie- en Mandelbekken. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf voornoemde Rug richting de Mandel. Het overgrote deel van het plangebied zelf is gelegen op een hoogte van ca. 17.4 – 18.2 m TAW en helt licht af naar het noorden. Een ovale zone van ruim 1000 m² in het noordelijk terreindeel is beduidend lager gelegen. Het betreft een laad- en loszone die ca. 1 meter dieper gelegen is. In het zuiden van het plangebied situeert zich een klein talud waarop een aantal bomen staan.

Hydrografisch is het plangebied gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Mandel.

Gezien de ligging binnen een gradiëntsituatie langs de Mandel, waar optimaal geprofiteerd kan worden van overlappende biotopen, moet rekening gehouden worden met een verhoogde verwachting inzake aanwezigheid tijdens de steentijden.

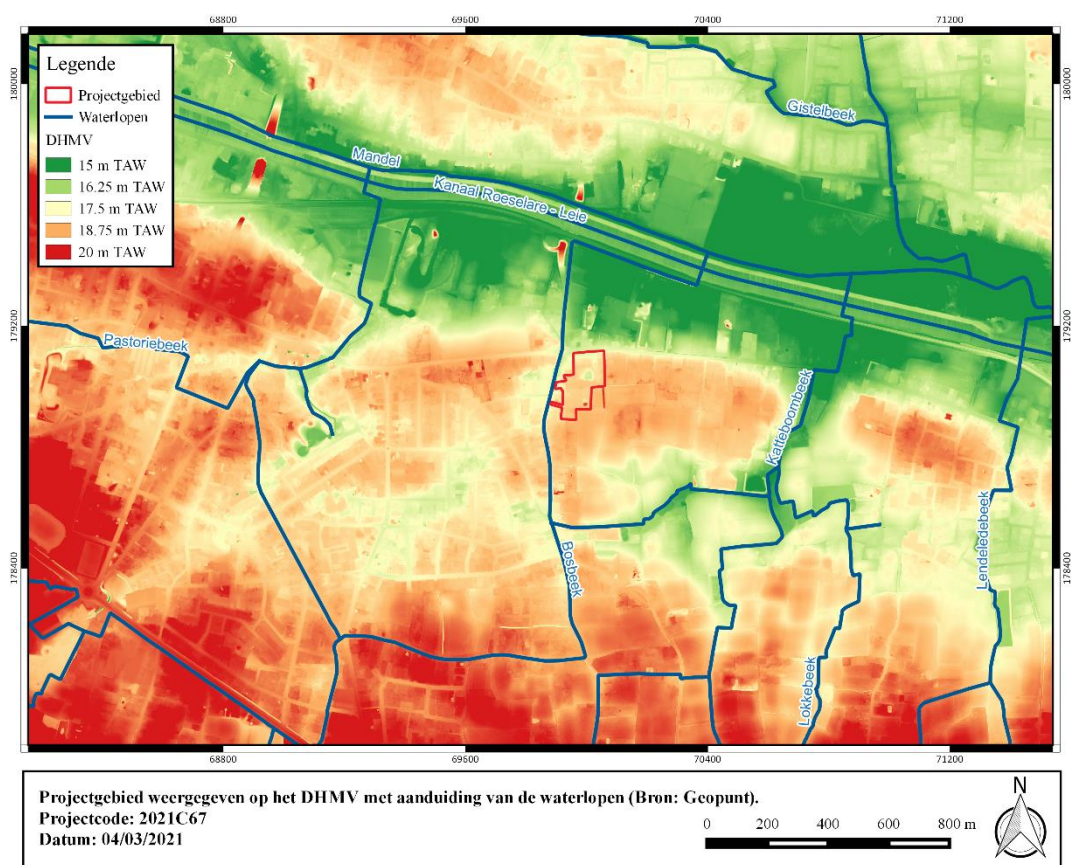

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

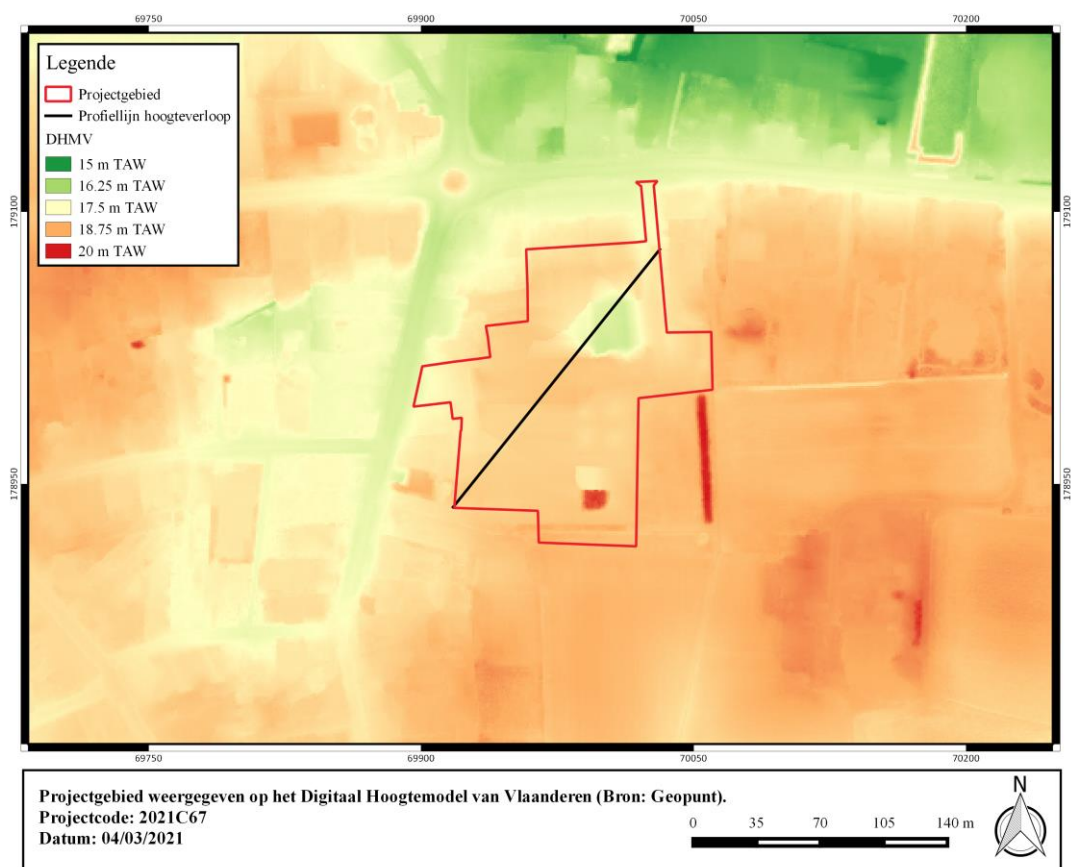

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

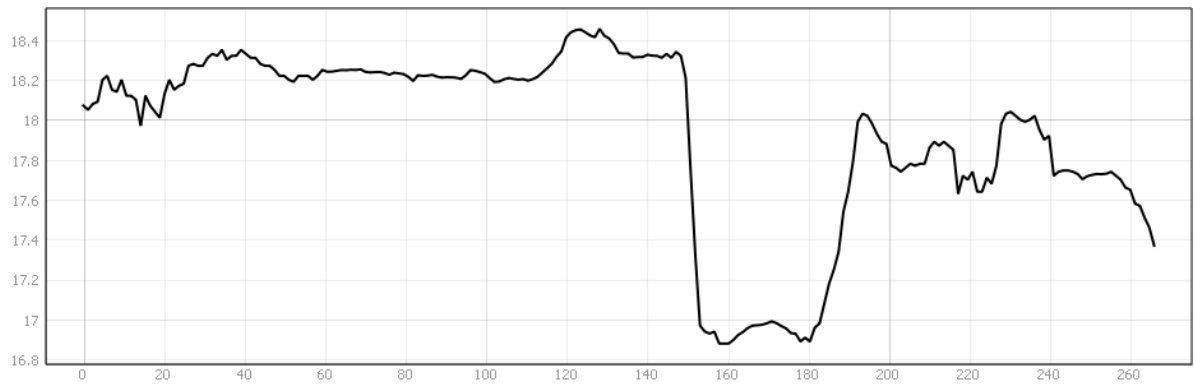

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).

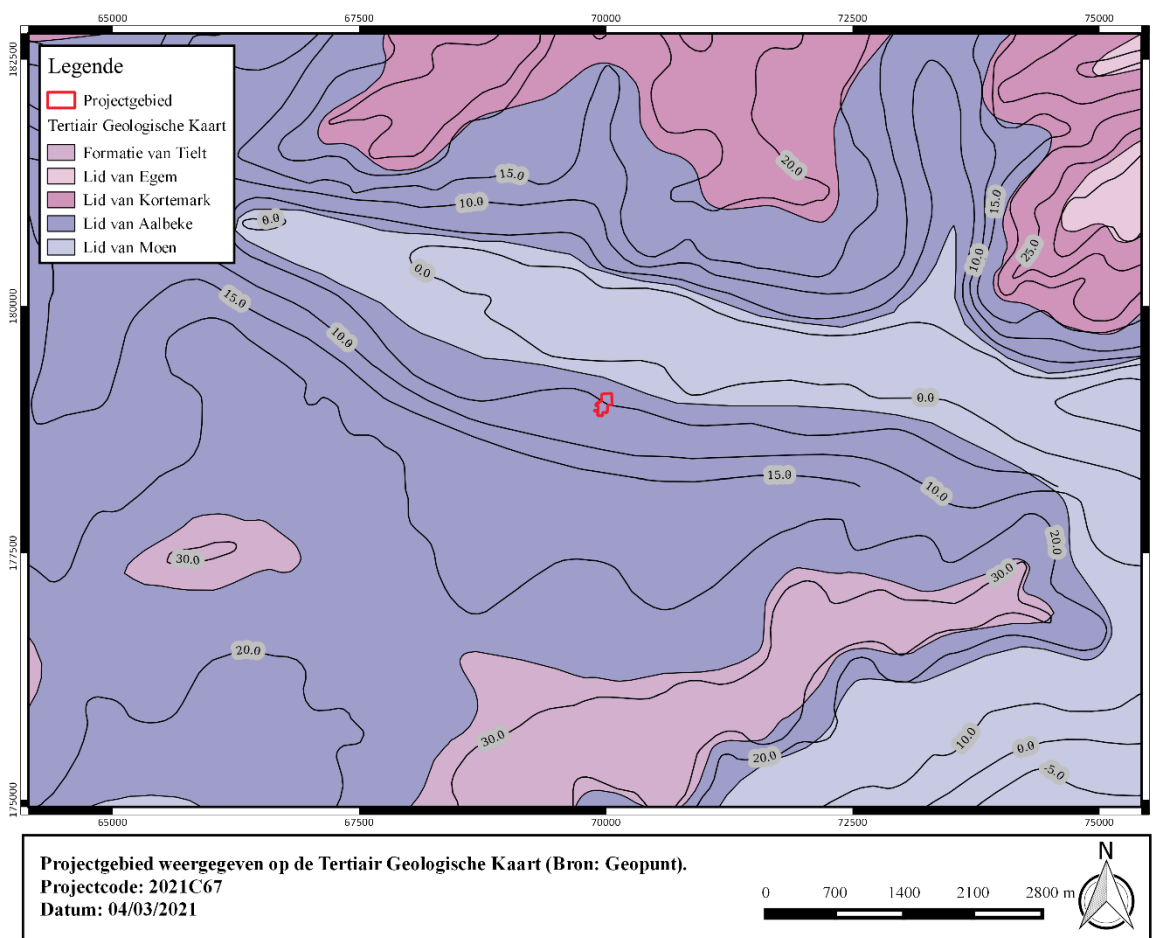

Figuur 12: Lager gelegen laad- en loszone (bron: opdrachtgever).

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

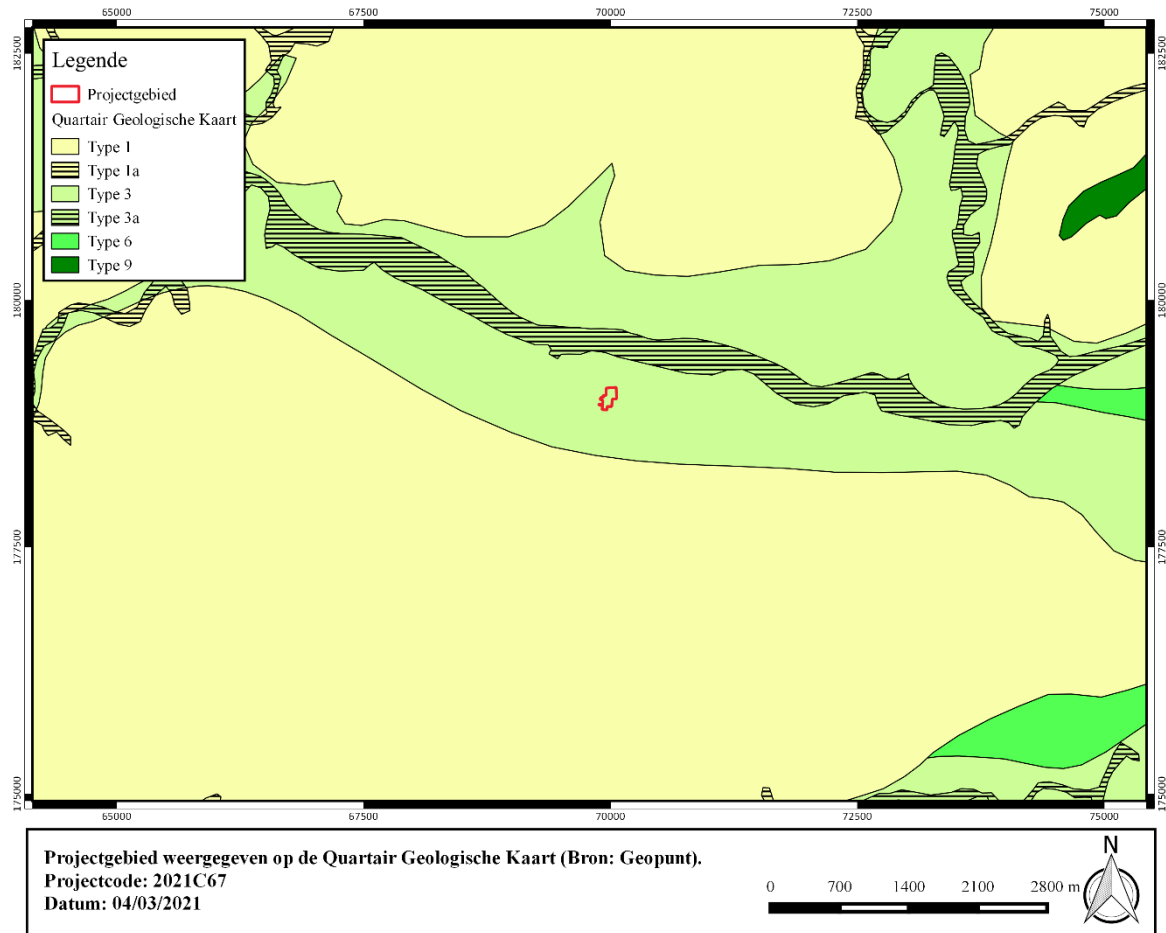
Het Lid van Aalbeke is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

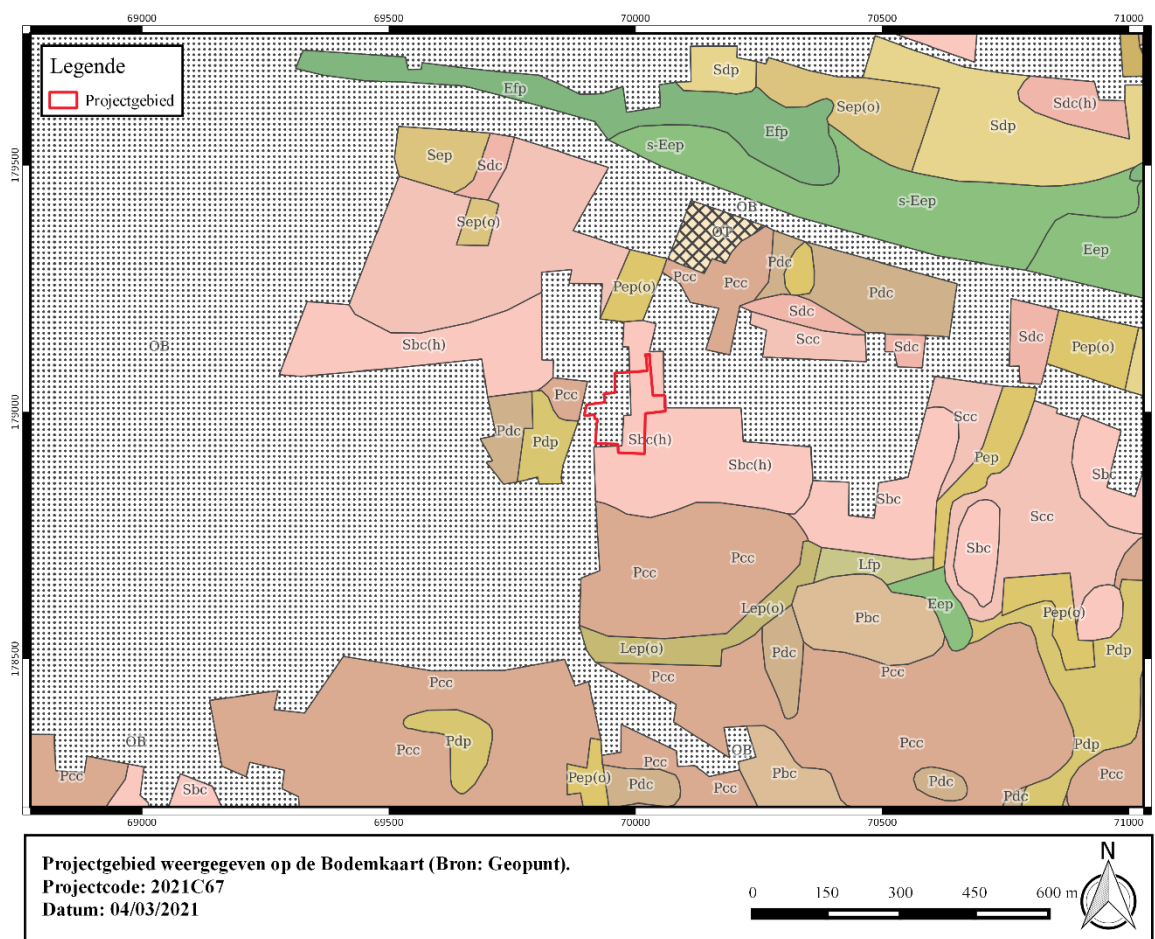

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodemvormingsprocessen

Het bodemtype **Sbc(h)** is een droge, niet gleyige lemige zandbodem met sterk gevlechte textuur (bij lemige sedimenten), verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten). Deze modale droge lemige zandgronden hebben een bouwvoor van 20-30 cm dik en deze bouwvoor heeft een grijsbruine kleur. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

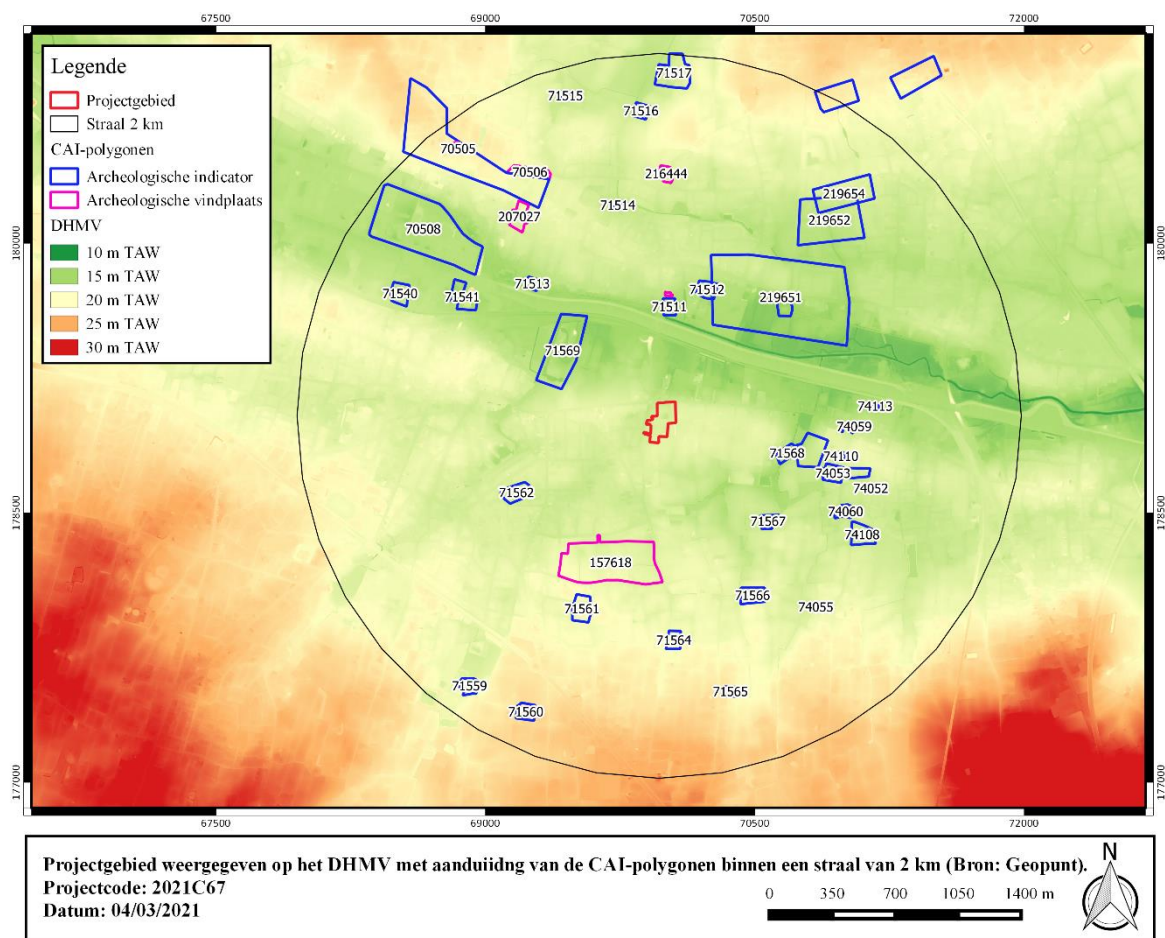

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende archeologische sites en indicatoren gekend. Onderzoek op de terrassen langs de Mandel bracht sporen van bewoning aan het licht uit de Romeinse periode en voornamelijk de middeleeuwen. Oudere waarnemingen ten noordoosten van het huidige onderzoeksgebied, aan de overzijde van de Mandelvallei, wijzen echter ook op bewoning tijdens het neolithicum en de late ijzertijd of vroege Romeinse periode. Hier werd eveneens een omvangrijk grafveld uit de Romeinse periode aangetroffen dat wijst op een nederzetting in de omgeving. Deze aanwezigheid tijdens de steentijden werd ook vastgesteld dankzij verschillende veldprospecties waarbij lithische artefacten uit het mesolithicum en neolithicum werden gerecupereerd evenals fragmenten Romeins en middeleeuws aardewerk. Op basis van de gekende waarden kan gesteld worden dat de terrassen langs de Mandel reeds sinds de steentijden worden bezocht en bewoond.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

70506	Opgraving (1954); NK: 250 meter Neolithicum: 4 neolithische woonhaarden - verder ook nog La Tène-nederzetting en Gallo-Romeinse nederzetting – aardewerk – 40-tal silexen
-------	--

70507	Opgraving; NK: 150 meter Romeinse tijd: een vierkante houten waterput met een beschoeiing van horizontale planken. In de put werd materiaal gevonden van de 1ste tot de 3de eeuw (vooral 1ste eeuw). Bron: Anseeuw J. 1987, Gallo-Romeinse waterputten in Vlaanderen. Een status quaestionis, onuitgegeven licentiaatsverhandeling RUGent.
76515	Opgraving; NK: 15 meter Romeinse tijd: 6-tal fragmenten van een Romeinse maalsteen uit Eifelbasalt, Romeinse dakpanbrokken Volle middeleeuwen: kerk Bron: Despriet, P. 1983: De Sint-Pieterskerk in Emelgem, Kortrijk.
157618	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: vlakgraf - brandrestengraf met een nis waarin 5 volledige recipiënten aardewerk en een houten kistje met daarin 3 fibulae bijgezet waren – Sporen van 2 erven, waarvan 1 hoofdgebouw binnen het onderzoeksgebied. Voor het overige vooral greppels, paalsporen en kuilen – enkele brandrestengraven Volle middeleeuwen: Veekraal met waterput, spieker en pakenconfiguratie dat mogelijk deel uitmaakte van bij- of hoofdgebouw. Ten noorden hiervan bevond zich een concentratie paalkuilen en greppels, zonder duidelijke structuren - aardewerk Late middeleeuwen: verspreid aardewerk Onbepaald: kleiwinning - kuil: mogelijk een kleiwinningsskuil (in verband te brengen met het baksteenafval), het zou ook geïnterpreteerd kunnen worden als een poel Onbepaald: greppels, grachten, paalsporen – 5 kuilen volledig opgevuld met verbrand baksteenmateriaal en misbaksels Bron: Wuyts, F. & Teetaert, D. 2011: Archeologisch proefsleuvenonderzoek. Izegem - Hondekensmolenstraat. Hondekensmolenstraat 8870 Izegem, onuitgegeven rapport, Imroder nv; Bosschaert nv. -
207027	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Middeleeuwen: greppels en kuilen, mogelijk resten van een enclosure Nieuwste tijd: enkele kuilen Bron: Vander Ginst V., Smeets M. 2014: Het archeologisch vooronderzoek aan de Baronstraat te Izegem, Archeo-rapport 213, Kessel-Lo.
216444	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Onbepaald: houtskoolrijke kuil en greppeltje

	Bron: Bartholomieux B., Dierckx L. 2017: Izegem Haaipanderstraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek, Ingelmunster.
--	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

71511	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71512	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71513	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71514	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71515	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71516	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71517	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71540	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71541	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71559	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71560	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

71561	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71562	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71564	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71565	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71566	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71567	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71568	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71569	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74060	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74108	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74765	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
219651	Indicator cartografie; NK: 150 meter 16e eeuw: Veldslag in 1580 tussen Spaanse troepen en troepen van de Franse Huguenoten.
219652	Indicator cartografie; NK: 150 meter WO I: Munitiedepot en een schietplein uit WO I

219654	Indicator cartografie; NK: 150 meter WO II: batterijen - De 3de compagnie van het 16de regiment en de 1ste compagnie van het 8ste regiment bezetten tussen 24 en 27 mei 1940 Ingelmunsterbos en de nabije omgeving om de oprukkende vijand tegen te houden.
--------	---

Veldprospecties

74052	Veldprospectie (1983); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk Bron: Van Hooreweder, M. 1985, Archeologisch onderzoek in de gemeente Ingelmunster, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Vakgroep Archeologie, Universiteit Gent
74053	Veldprospectie (1983); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk Bron: Van Hooreweder, M. 1985, Archeologisch onderzoek in de gemeente Ingelmunster, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Vakgroep Archeologie, Universiteit Gent
74054	Veldprospectie (1983); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk Bron: Van Hooreweder, M. 1985, Archeologisch onderzoek in de gemeente Ingelmunster, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Vakgroep Archeologie, Universiteit Gent
74055	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
74057	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk Late middeleeuwen: aardewerk

74059	Veldprospectie Neolithicum; lithisch materiaal
74110	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk Nieuwe tijd: aardewerk
74111	Veldprospectie Romeinse tijd: aardewerk
74113	Veldprospectie (1985); NK: 150 meter Middeleeuwen: motte - op historische kaarten wordt een ronde tot ovaalvormige gracht weergegeven - kan mogelijk ook site met walgracht zijn (maar dan wel aan de kleine kant) - vermoedelijk eerder motte: aanwijzingen dat gebied binnen gracht opgehoogd was

Toevalsvondst

70505	Toevalsvondst (1893); NK: 250 meter Romeinse tijd: Een 40-tal brandgraven met munten - Sporen van de brandstapel (2x0,5m) steeds van noord naar zuid. Midden in de brandstapel stond een ruwe urne en aan het noordelijke uiteinde van de brandstapel werden fijner vaatwerk, terra sigillata, terra rubra, terra nigra, Pompejaans rood aardewerk, zeepwaar, lokaal gebruiksaardewerk, fibulae en munten gevonden Merovingische periode: Een 30-tal inhumatiegraven met scramasaxen, lanspunten, messen, bijlen, umbo's en gedamasceerde gespen, parels van barnsteen Bron: Trips E. 1957: De oudste archeologische documenten, in West-Vlaanderen, tweemaandelijks tijdschrift voor kunst en cultuur, jg. 6, p. 42-45.
-------	---

Onbepaald

70508	Onbepaald; NK: 250 meter Onbepaald: Een paalwerk, nl. tussen verticale lagen waterpasliggende balken, waarboven vlechtwerk was bevestigd. Bovenop vond men talrijke beenderen en weefsels
-------	--

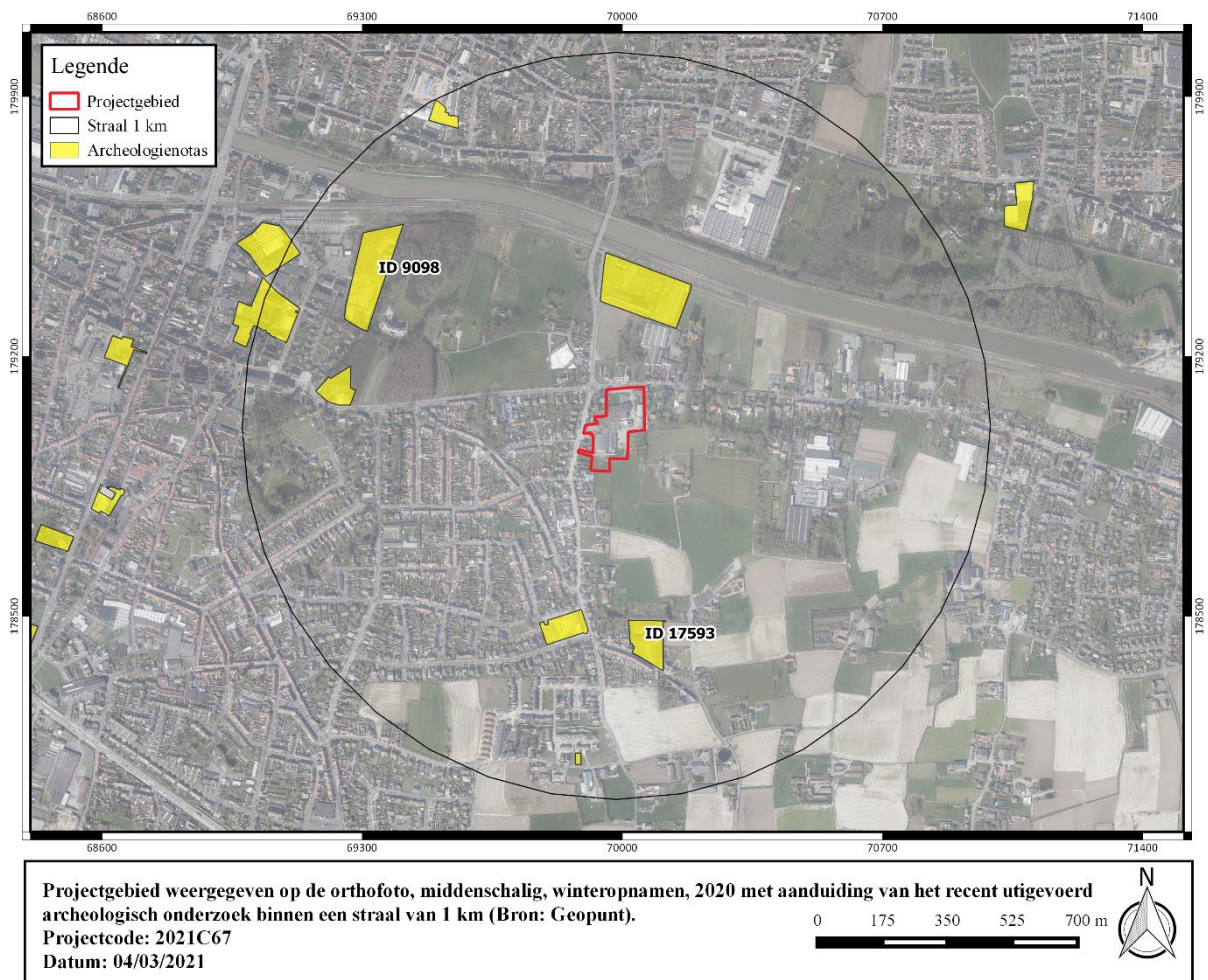
In het verleden zijn binnen een straal van 1 km van het plangebied reeds een aantal archeologienota's opgemaakt waarvan er reeds 2 aanleiding gaven tot een vervolgonderzoek. De resultaten worden hieronder toegelicht.

ID 17593 Izegem Lendeleedsestraat 189¹ - PIB en VAB

Naast de zichtbare verstoringen (uitgravingen voor de vroegere laadkades) werden daar waar het archeologisch niveau intact was, geen archeologische sporen aangetroffen. Ook bij het verkennend archeologisch booronderzoek kwam geen relevant vondstmateriaal aan het licht.

ID 9098 Izegem Kasteelstraat² - PIB

Bij een proefsleuvenonderzoek aan de Kasteelstraat werden tevens geen archeologische sporen aangetroffen. De afwezigheid van sporen lijkt te wijten te zijn aan een combinatie van een keuze van de mens in het verleden (het gebied was mogelijk te weinig bruikbaar, te dicht bij de Mandel, ...) en een sterke verstoring van de bodem in de 20^e eeuw. Deze verstoring kan worden verbonden aan het intensieve gebruik van het gebied voor landbouw, namelijk serres en later het nivelleren van het terrein.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 met aanduiding van het recent uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen een straal van 1 km (Bron: Geopunt).

¹ Derweduwen, N. Leemans, S. 2021. Nota Programma van maatregelen Izegem Lendeleedsestraat 189 (prov. West-Vlaanderen), Monument-Vandekerckhove NV, 5 p.

² De Smaele, B. Pieters, H. 2018. Nota Programma van maatregelen IzegemB Blauwhuis, Hembyse, 43p.

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Izegem is gelegen in het zuidoosten van West-Vlaanderen. Het grondgebied van Izegem wordt doorsneden door verschillende waterlopen waarvan de Mandel de belangrijkste is. Het landschappelijk kader – op de rand van de Mandelvallei – moet een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars in de regio. De goed gedraineerde, vruchtbare zandleemgronden op de rand van het alluvium moeten tevens aantrekkelijk geweest zijn voor de eerste landbouwers. Neolithische vondsten (4400 voor Christus – 1800 voor Christus) wijzen effectief op een vroege menselijke aanwezigheid in de Mandelvallei. In de omgeving van het plangebied wijzen een ruim aantal Romeinse vondsten tevens op menselijke aanwezigheid in de Romeinse periode.

De Christianisatie van Izegem en omstreken gebeurt ca. 650 door Sint-Tilloy. Een eerste houten kerkje wordt gebouwd in 1112. Het patronaatsrecht wordt toegewezen aan het Sint-Maartens klooster van Doornik. De oudste vermelding van de stad is als Isinchehem, wat etymologisch zou neerkomen op ‘woning van de lieden van Iso’.

Tijdens het ancien régime is het huidige grondgebied verdeeld in verscheidene heerlijkheden die ressorteren onder het leenhof van Kortrijk of onder de zaal van Ieper. Het Hof van Izegem is de belangrijkste. De Mandel speelt een belangrijke rol in de economische ontsluiting van de stad. Vanaf de 14de eeuw kent Izegem de oprichting van een bloeiende lijnwaadmarkt en bijhorende hal. In de 16de eeuw was Izegem reeds uitgegroeid tot een dominerend handelscentrum binnen de Mandelvallei. Midden 16de eeuw (1545-1546) is Izegem het voornaamste bevoorradingscentrum voor de Gentse linnen transitohandel naar de Antwerpse wereldhaven. Tevens wordt Izegems linnen aangevoerd naar Brugge om verscheept te worden naar Spanje en Engeland. Bekend is het zogenaamde ‘Yseghems blaeken’ of ‘bocraen’. De linnenmarkt kent een woelige geschiedenis. Tijdens de tweede helft van de 16de eeuw gaat de markt langzaam teloor. Verschillende pogingen tot herstel van de linnenmarkt mislukken onder meer door de emigratie van veel kooplieden en wevers en de boycot van naburige steden. Vanaf de Vrede van Utrecht (1713) is de linnenweverij weer in volle expansie. Dit leidt tot toenemende bebouwing in het stadscentrum en een dalend hoevebestand. De bestelling van schoenen door het Franse leger in 1796 kondigt de ontwikkeling aan van Izegem als belangrijk centrum voor de schoenenindustrie.

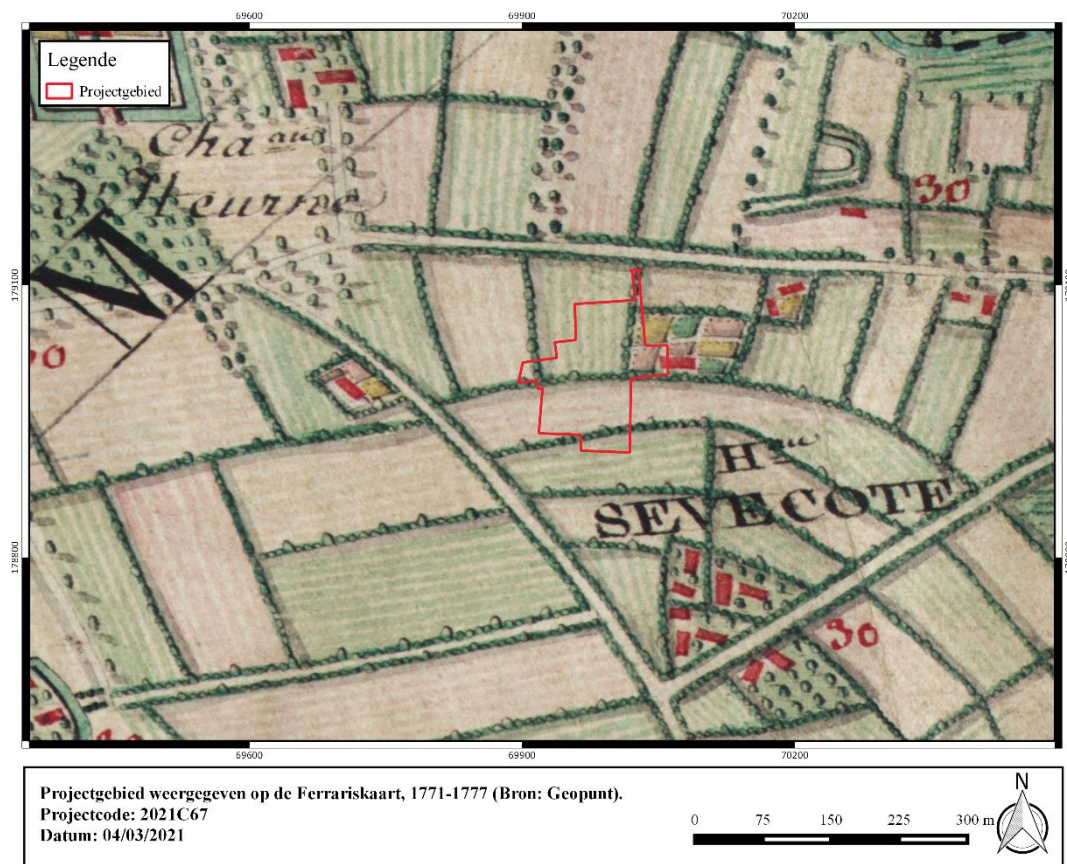
De landbouwactiviteiten dalen verder in de 19de eeuw. De tweede helft van de 19de eeuw kent de Izegemse nijverheid een uitbreiding door de mechanisering. De vlasnijverheid breidt uit. Landelijke gebieden worden gekenmerkt door een groeiend aantal vlasschuren, die de linnenweverijen en vlasspinnerijen in het centrum bevoorraden. Ook de schoen- en borstelnijverheid groeit in de tweede helft van de 19de eeuw. In het eerste kwart van de 20ste eeuw worden tal van ateliers opgericht die uitgroeien tot de grootste en belangrijkste fabrieken van Izegem. De economische ontsluiting wordt gestimuleerd door infrastructuurwerken; met onder meer een uitbreiding van het wegennet. Belangrijk voor de borstelindustrie is de aanleg van de spoorlijn Brugge-Kortrijk. Tussen 1862 en 1872 wordt het kanaal Roeselare-Leie gegraven. Vanaf circa 1875 is er een stadsuitbreiding, onder meer naar het zuidoosten met arbeiderswoningen aan de nog landelijke Meense-, Kortrijke- en Droge Janstraat.

Tijdens de eerste wereldoorlog ligt Izegem in het Duitse ‘operationengebied’. Izegem had een verzorgings- en bevoorradingsfunctie. Verschillende gebouwen krijgen oorlogsfuncties toegekend. De Duitsers zorgen tevens voor een uitbreiding van de wegeninfrastructuur. Tijdens het interbellum kent de schoen- en borstelindustrie een hoogconjunctuur. Dit uit zich onder andere in de bouw van nieuwe woningen. De straatbeelden van Izegem worden dan ook voornamelijk bepaald door interbellumarchitectuur.

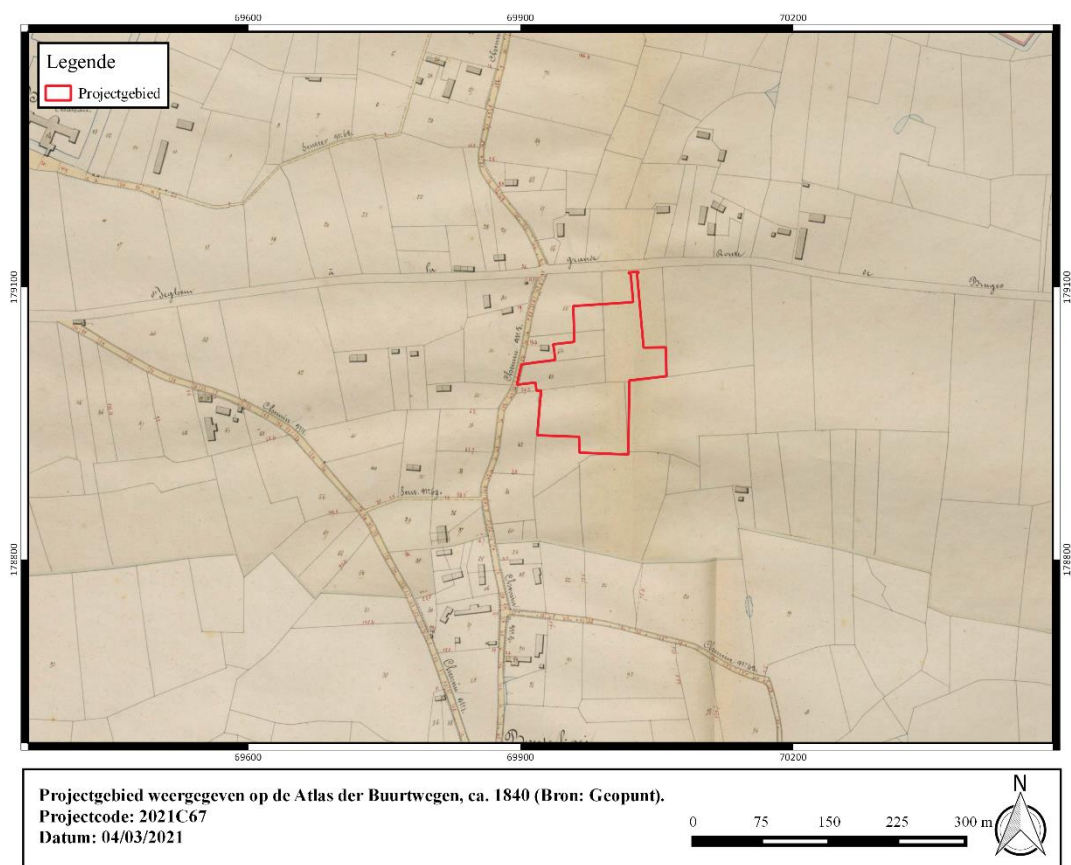
1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart geeft een deel van een bescheiden gebouw met omliggende tuin weer in het oostelijk terreindeel. Het overgrote deel van het plangebied bestaat uit akkers. Verder ten noorden is het nattere weiland langsheen de Mandel waar te nemen. Het verloop van de Gentse Heerweg is reeds duidelijk aanwezig. Vermoedelijk gaat de weg terug op een zeer oud tracé langsheen de Mandelvallei. De ligging van het plangebied langsheen een oude weg indiceert een verhoogde kans op het aantreffen van bewoningssporen. Op de 19e-eeuwse kaarten is ook het verloop van de Vlietmanstraat te zien. De enige gekarteerde bebouwing binnen de projectgrenzen is een klein gebouwtje aan de westzijde van het terrein. Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is enkel het westelijk terreindeel gekarteerd. Een deel van de huidige gebouwen zijn duidelijk waar te nemen.

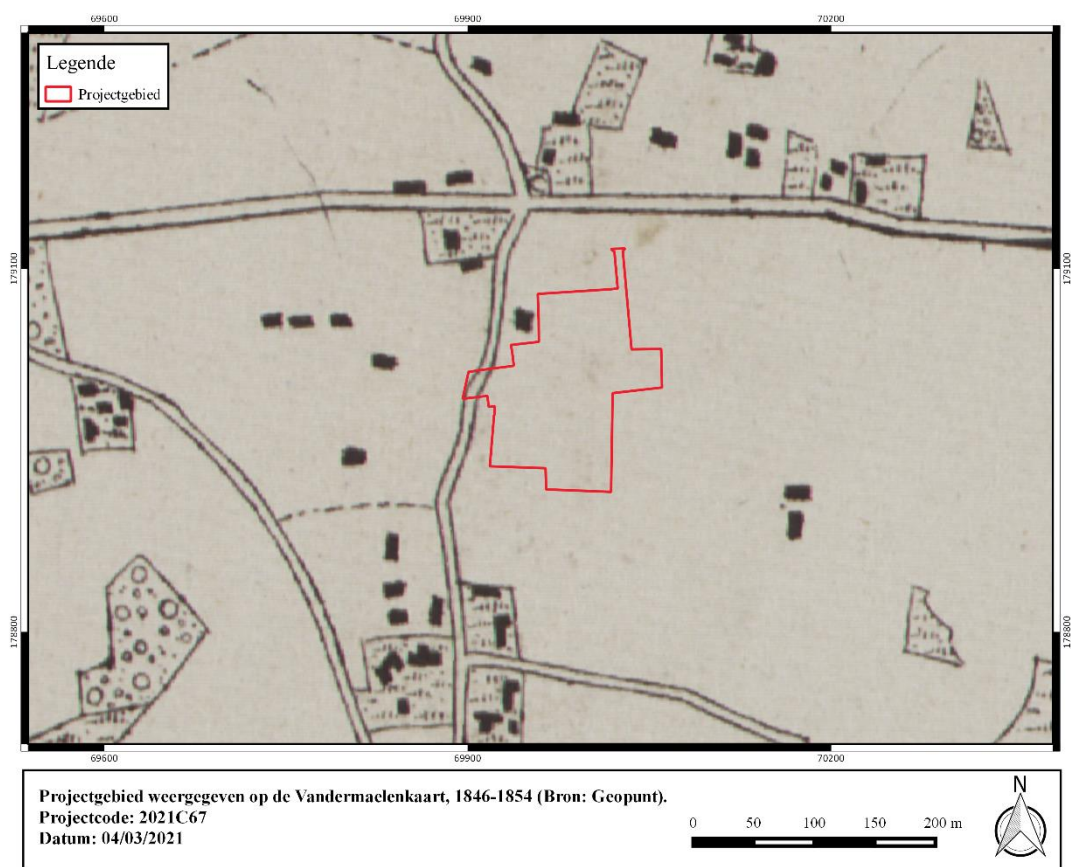

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

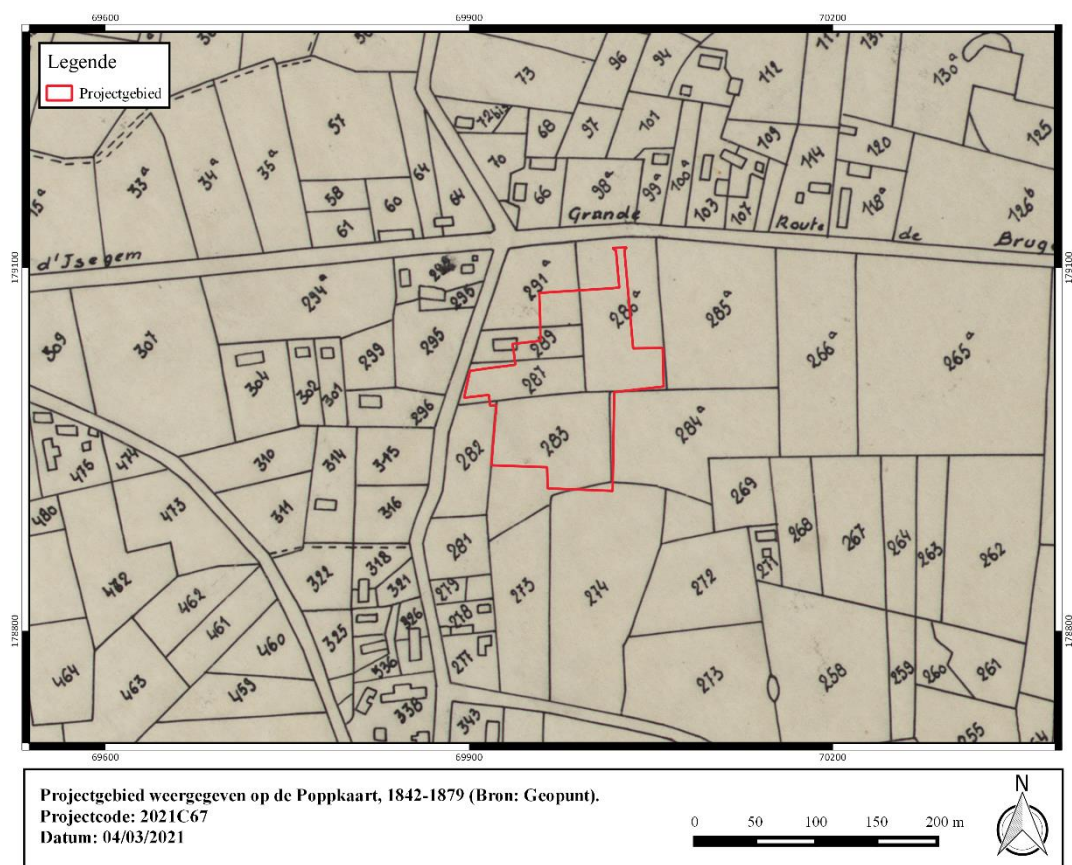

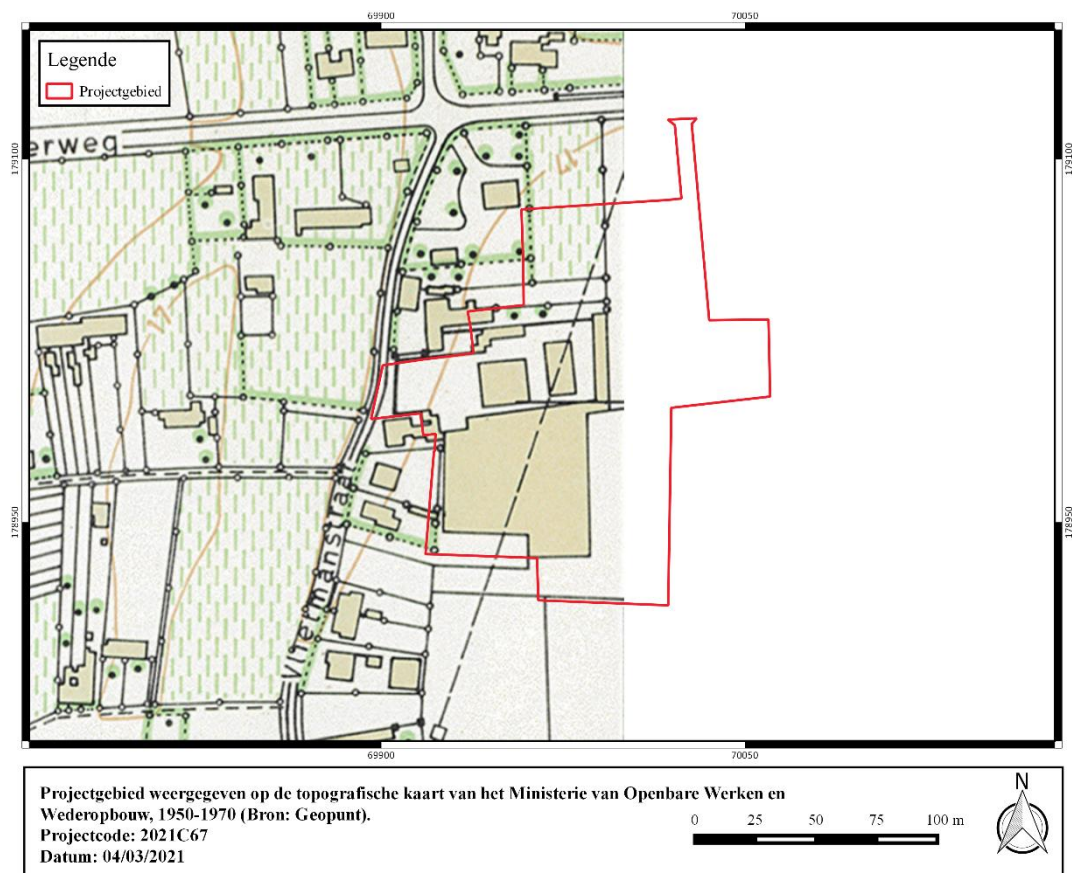
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

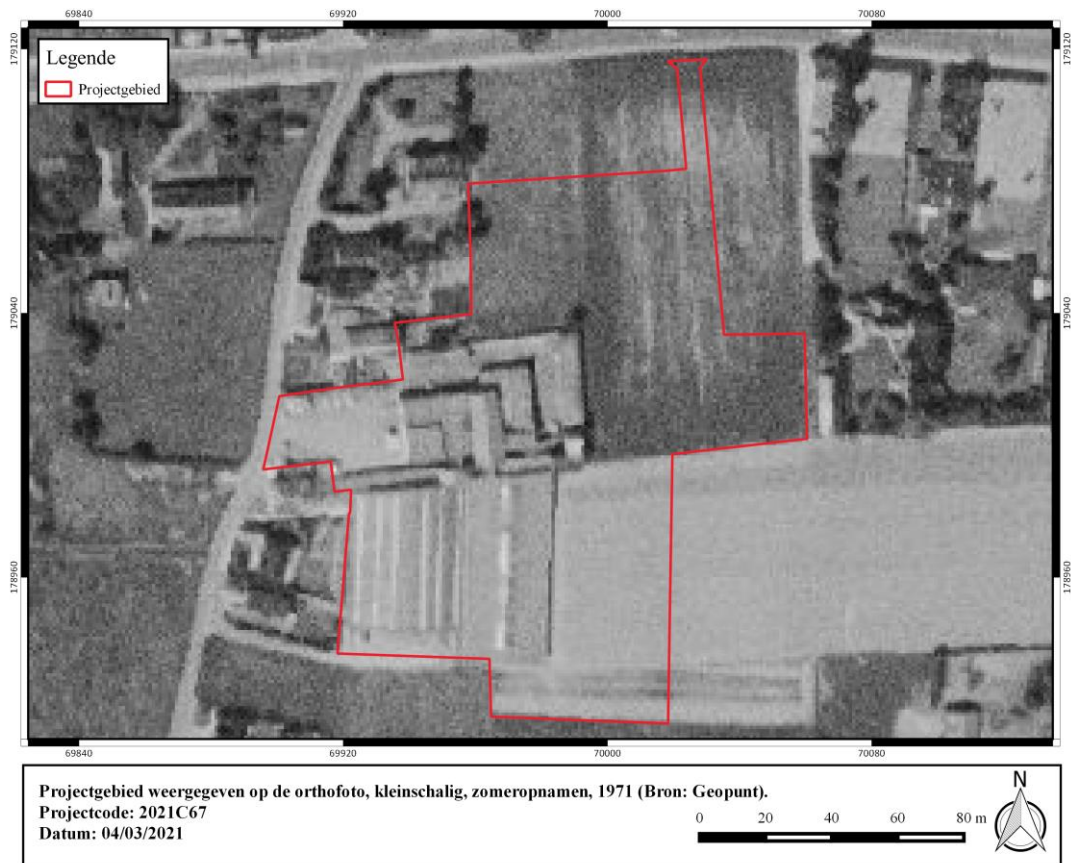

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

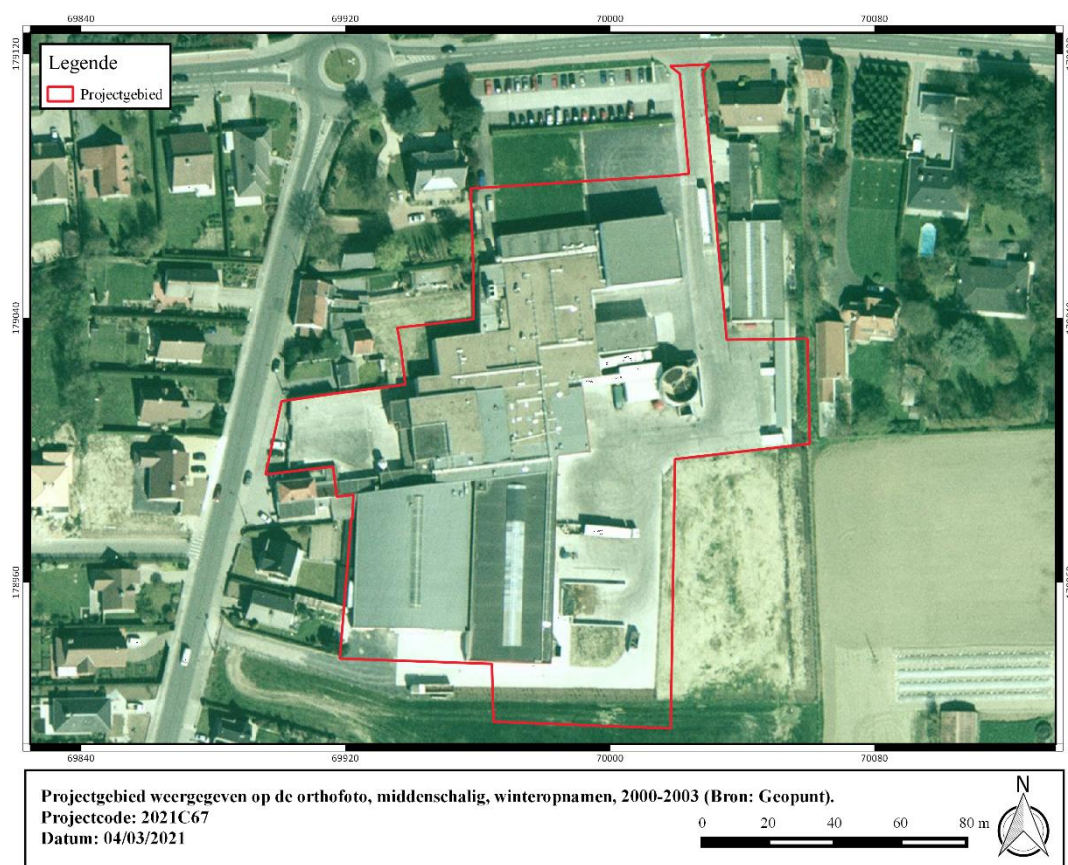
De orthofotosequentie toont een geleidelijke uitbreiding van het gebouwenbestand binnen de projectgrenzen. Op de orthofoto van 1971 lijkt een groot deel van het terrein nog in gebruik te zijn als akker of weiland. In de navolgende decennia worden ook deze akkers ingenomen door het bedrijf.

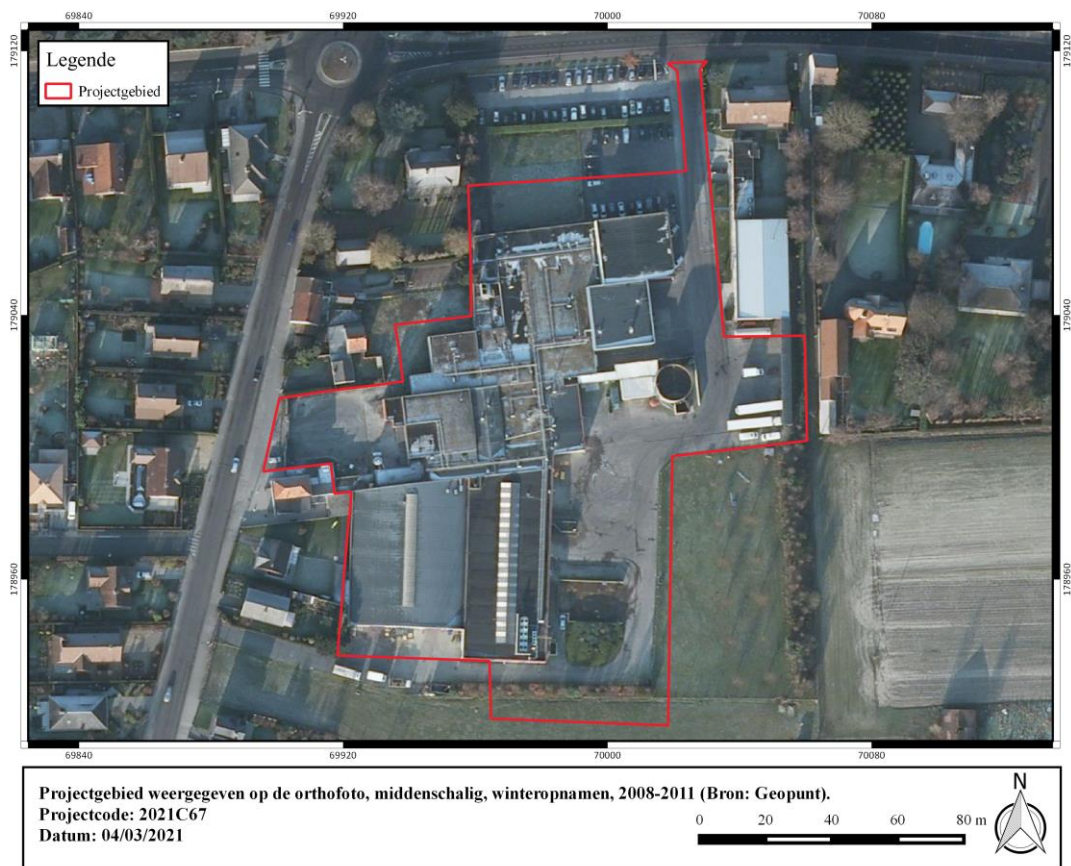
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

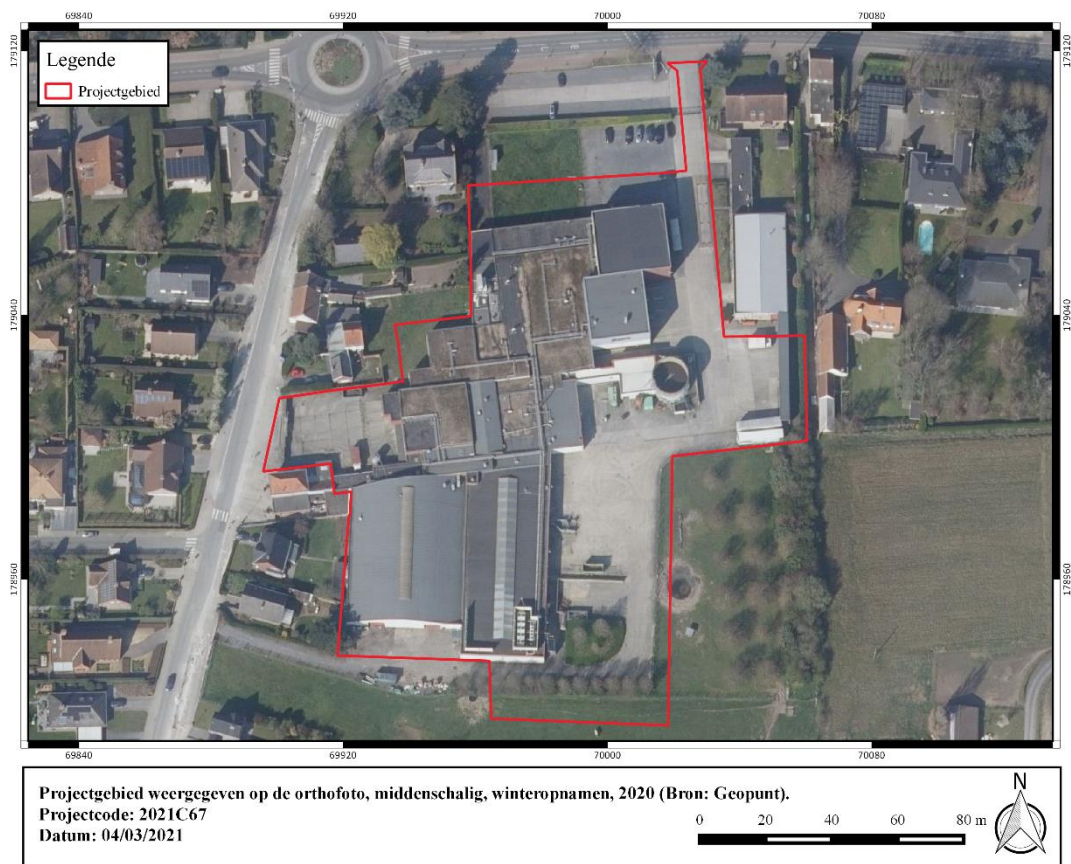
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing, het nivelleren van het vrijgekomen terrein en afwerking met steenslag op een terrein langs de Vlietmanstraat te Izegem. Het volledige onderzoeksgebied is ca. 1,63 ha groot en is voor het grootste deel verhard en bebouwd. In het noorden en het zuiden zijn twee kleinere groenzones aanwezig.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op het terras langs de Holocene Mandelvallei. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holocene die rusten op fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft aan dat de ondergrond bestaat uit droog zand. Gezien de ligging binnen een gradiëntsituatie langs de Mandel, waar optimaal geprofiteerd kan worden van overlappende biotopen, moet rekening gehouden worden met een verhoogde verwachting inzake aanwezigheid tijdens de steentijden.

Cartografische bronnen reflecteren een open en landelijke omgeving. Op de Ferrariskaart is te zien dat het terrein zich ten noorden van het gehucht met de naam ‘Sevenkote’ bevindt. Het onderzoeksgebied is in gebruik als akkerland. Net ten oosten is een hoeve afgebeeld. Op 19^e-eeuws kaartmateriaal is deze hoeve niet langer afgebeeld. Ten westen van het onderzoeksgebied is een klein gebouw weergegeven. Binnen de orthofotosequentie is te zien hoe het terrein stelselmatig wordt ingenomen door de gebouwen van het slachthuis. Vanaf het luchtbeeld van 2000-2003 is de huidige situatie te herkennen. De impact van de aanwezige infrastructuur op het bodemarchief is vooralsnog ongekend.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende archeologische sites en indicatoren gekend. Onderzoek op de terrassen langs de Mandel bracht sporen van bewoning aan het licht uit de Romeinse periode en voornamelijk de middeleeuwen. Oudere waarnemingen ten noordoosten van het huidige onderzoeksgebied, aan de overzijde van de Mandelvallei, wijzen echter ook op bewoning tijdens het neolithicum en de late ijzertijd of vroege Romeinse periode. Hier werd eveneens een omvangrijk grafveld uit de Romeinse periode aangetroffen dat wijst op een nederzetting in de omgeving. Deze aanwezigheid tijdens de steentijden werd ook vastgesteld dankzij verschillende veldprospecties waarbij lithische artefacten uit het mesolithicum en neolithicum werden gerecupereerd evenals fragmenten Romeins en middeleeuws aardewerk. Op basis van de gekende waarden kan gesteld worden dat de terrassen langs de Mandel reeds sinds de steentijden worden bezocht en bewoond.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daartegenover staat echter dat het terrein voor het grootste deel verhard en bebouwd is. Mogelijk heeft dit een vernietigende impact gehad op het bodemarchief. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek na de sloopwerken de bodemopbouw en verstoringsgraad te evalueren. Mocht hieruit blijken dat bodemhorizonten die indicatief kunnen zijn voor gunstige bewaringsomstandigheden m.b.t artefactensties aanwezig zijn, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

